

VÝSLEDEK ZV	ROK ODCHOVU													
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
CELKEM BÝKŮ	15	35	55	59	87	110	81	90	169	166	123	194	176	213
Z TOHO VYBRÁNO	8	22	40	45	64	65	58	77	120	125	106	144	143	161
% VYBRANÝCH	53	63	73	76	74	59	72	86	71	75	86	74	81	76

VÝSLEDEK ZV	ROK ODCHOVU												
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
CELKEM BÝKŮ	179	233	250	223	200	110	177	196	173	183	186	195	253
Z TOHO VYBRÁNO	133	149	182	154	134	88	149	158	139	161	159	166	213
% VYBRANÝCH	74	64	73	69	67	80	84	81	80	88	85	85	84

* I - III.T. 2018

NA PŘEDPOSLEDNÍM ÚSTŘEDNÍM NÁKUPNÍM TRHU, KTERÝ SE KONAL V LITOMYŠLI VE DNECH 31. ŘÍJNA A 1. LISTOPADU, BYLI PŘEDVEDENI VELMI DOBRÍ BÝCI Z PLEMENÁŘSKÝCH A CHOVATELSKÝCH JZD. JEDNÍM Z NICH BYL I EBEN LKBP 497-61 Z OSÍKA.
(Náš chov 1/1963)

SOUČASNOST A BUDOUCNOST ODCHOVNY

V současnosti je kapacita stájí v Osíku plně využita. Převažuje zde odchov býků masných plemen. V roce 2018 (do 30.9.2018) zde bylo odchováno v I. - III. turnusu celkem 253 býků masných plemen, z nichž bylo do plemenitby vybráno 213, tj. 84,2 %. Průměrná prodejní cena býků prodaných v aukci činila 83 971 Kč. Celkem 27 býků bylo hodnoceno více než 80 body. Nejvýše byli hod-

noceni limousine Dalík VFU a Dax FM ze Chřibské, oba 88 body. Za nejvyšší cenu, 192 000,- Kč byl vydražen červený aberdeen angus Derik Red z Pěčina z chovu V. Lepši (Pěčín). Dále bylo do 30.9.2018 na Osíku odchováno celkem 46 býčků českého strakatého plemene, z nichž bylo do plemenitby vybráno 32, tj. 69,6 %.

Derik Red z Pěčina (ZAI-687, 85 b.) byl 30.4.2018 vydražen za 192 000,- Kč

V textu byly použity citace z dobového tisku dostupné na www.agroweb.cz, záznamy z kroniky obce Osík a dále informace z následujících článků: Kajsrlík V.: Historie chovatelství v Osíku, Osík Dnes, 1992, č.2.; Klouda J., Pekař Z.: Představujeme ČMPU v Osíku, Osík Dnes, 2003, č. 6.; Z dějin obce Osíka, samostatná příloha Osík Dnes, 2005; Šedesát let inseminace; Osík Dnes, 2007, č. 6-7. Zvláštní poděkování za pomoc se zpracováním publikace patří panu Josefu Kloudovi, bývalému kronikáři obce Osík.

Ing. Zuzana Biniová

Takto vypadala nově zrekonstruovaná stáj v roce 1988

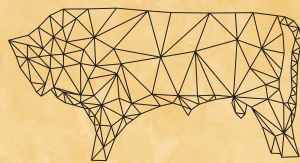
Slavnostní otevření odchovny po rekonstrukci, 14.10.1988

JEDEN Z DOMINANTNÍCH ZNAKŮ ODCHOVNY, PLASTIKA AKADEMICKÉHO SOCHAŘE FRANTIŠKA JANDY, BYLA OSAZENA V ROCE 1987.

PRŮMĚRNÉ PŘÍRUSTKY NEJPOČETNĚJŠÍ PLEMEN NA OPB OSÍK

PLEMENO	1998			2008			2018		
	KS	PŘNAR	PŘTEST	KS	PŘNAR	PŘTEST	KS	PŘNAR	PŘTEST
ABERDEEN ANGUS	9	1234	1426	71	1424	1766	20	1484	1756
BLONDE D'AQUIT.	4	1365	1706	30	1333	1569	16	1462	1817
CHAROLAIS	41	1359	1618	117	1415	1748	125	1532	1758
LIMOUSINE	12	1246	1287	18	1331	1675	55	1430	1560
MASNÝ SIMENTÁL	10	1328	1527	13	1429	1692	26	1599	1916

OPB OSÍK

50 LET

ODCHOVNA
S PADESÁTILETOU
HISTORIÍ

PŘÍBĚH OPB OSÍK SE ZAČAL PSÁT PŘED DLOUHÝMI PADESÁTI LETY V ROCE 1968. V PRŮBĚHU UPLYNULÉHO PŮLSTOLETÍ DOŠLO KE ZMĚNĚ POLITICKÉHO PROSTŘEDÍ ZEMĚ, SVÝM VÝVOJEM PROŠLA I ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA, MĚNIL SE SYSTÉM A ORGANIZACE ŠLECHTĚNÍ SKOTU. BĚHEM TĚTO DOBY ODCHOVNA NĚKOLIKRÁT ZMĚNILA MAJITELE, VYSTŘÍDALI SE ZDE PRACOVNÍCI, ALE ZEJMÉNA ZDE PROŠLY ODCHOVEM TISÍCE BÝKŮ, AŽ UŽ ČESKÉHO STRAKATÉHO NEBO HOLŠTÝNSKÉHO PLEMENE A POZDĚJI ZEJMÉNA MASNÝCH PLEMEN.

CO VLASTNĚ PŘEDCHÁZELO ZALOŽENÍ ODCHOVNY?

Historie úspěšného chovu skotu na Osíku a jeho vlivu na domácí šlechtění sahá daleko do historie. Již v roce 1916 zde byla prováděna kontrola užitkovosti skotu, což byl nezbytný základ pro selekci a šlechtění skotu. Po první světové válce sem pak byli dováženi plemenní býci ze Švýcarska a z Moravy. To v průběhu let přineslo své první ovoce. „V Osíku působil od roku 1938 zakladatel linie Primus, býk Primus H 553 narozený v roce 1937 v chovu Jaroslava Klukáčka, Biskupice.

Primus H 553 Geb.-nar: 11. III. 1937. Herdbuch-plem. kniha: 2.	
Mutter - matka: Narsa H 1066 Hdb.-plem. kn.: M 2534 3 L (39-41): 3188, 3*70, 118*0	Vater - otec: Sokol 80
Grossmutter - bába: Eldona 606 12 L (28-37, 39-40): 2954, 3*70, 109*0	Grossvater - děd: Lord H 58
Zächter - chovatel: Jaroslav Klukáček , Biskupitz, Mähren — Biskupice, Morava. Besitzer - majitel: Gemeinde Osík - obec Osík Bezirk Leitomischl — okres Litomyšl	

Primus H 533, zakladatel linie Primus

HISTORIE CHOVATELSTVÍ A ODCHOVNY V OSÍKU

1916 PRVOTNÍ KONTROLA UŽITKOVOSTI SKOTU

1946 PRVNÍ KURZ UMĚLÉ INSEMINACE

1947 ZALOŽENA PRVNÍ INSEMINAČNÍ STANICE V ČSR

1953 PŘEMÍSTĚNÍ INSEMINAČNÍ STANICE DO PROSTOR STÁVAJÍCÍ ODCHOVNY

1968 ZALOŽENÍ ODCHOVNY

1988 ZNOVUOTEVŘENÍ ODCHOVNY PO REKONSTRUKCI
1992 PRIVATIZACE ODCHOVNY SPOLEČNOSTÍ UNICHOV
ZAHÁJENÍ ODCHOVU MASNÝCH PLEMEN

2017 ZAKOUPENÍ ODCHOVNY SPOLEČNOSTÍ NATURAL

Zakladatel moravské linie Major, býk Major U 868 působil na Osíku od roku 1940.“ (Náš chov 2/1969). Z článku ing. Kadečky „Půl století šlechtění skotu ve východních Čechách“ (Náš chov 6/1998) se dozvídáme, že Major U 868 byl vyhlášen v roce 1948 šampionem Slovanské zemědělské výstavy v Praze. Na druhém místě se umístil Brok O 324-42, rovněž býk působící na Osíku.

O progresivním přístupu obce Osík ke šlechtění skotu potom svědčí i fakt, že v roce 1946 byli tito dva býci zapůjčeni k prvním pokusům o umělou inseminaci. Z obecní kroniky se dozvídáme, že zde proběhl vůbec první insemináčnÍ kurz v ČSR a to pod vedením dánského profesora Dr. Sörenseny. V roce 1947 byla v Osíku založena první insemináčnÍ stanice v ČSR (v čísle popisném 240) a v tom samém roce bylo inseminováno 725 plemenic. Není proto překvapením, že úplně první tele po inseminaci se narodilo v chovu pana Lněničky v sousedním Dolním Újezdě. Tím se Osík stal kolébkou inseminace v ČSR.

Z článku s názvem Národní výstava hospodářských zvířat „Litomyšl ‘98“ a trocha historie ing. Jaroslava Klusoně uveřejněném v Našem chovu 8/1998 se pak dovídáme: „Jen v samotné obci Osík bylo v roce 1948 vyprodukováno a prodáno do plemenitby 54 kusů plemenných býků v celkové hodnotě 1290 tisíc Kč, při průměrné ceně za jednoho býčka 23 800 Kč, což byl v té době pro soukromé hospodáře významný ekonomický rozdíl.“

I přes nesporný přínos a úspěch Osíka na poli šlechtění a reprodukce skotu, to neměli po II. světové válce zdejší sedláci snadné. Dlouho se snažili vzdorovat kolektivizaci naplánované v roce 1949. Řadu z nich zrazovaly od vstupu do JZD i příklady špatného hospodaření družstev v okolí. Situace soukromých zemědělců se zkomplikovala v roce 1952 v důsledku neúrody a díky měnové reformě v roce 1953, neboť nestačili plnit předepsané dodávky a museli platit pokuty v řádech desetitisíců Kčs, případně byli zavíráni a stěhováni. Nutno podotknout, že dodávky byly záměrně

předepisovány v neúměrně vysoké výši a sedlákům byly odebírány zemědělské stroje, čímž byli nuceni ke vstupu do JZD. To bylo nakonec založeno v roce 1955.

V roce 1953 byla insemináčnÍ stanice přestěhována do čísla popisného 80, tedy do prostor dnešní odchovny. Původní vlastník tohoto statku, pan Jan Flídr, byl nejúspěšnější osický chovatel a předseda Zemského svazu chovatelů skotu pro Čechy a právě jemu můžeme připisat řadu zásluh za rozvoj chovu skotu v Osíku a okolí. Pro zajímavost můžeme uvést, že v té době již bylo na Litomyšlsku do inseminace zapojeno téměř 14 000 plemenic.

S dalšími zmínkami o JZD Osík se setkáme až v zemědělské literatuře z šedesátých let. Zato poměrně často, a to zejména v souvislosti s produkcí krmiv, vepřového masa, s účastí na projektu společného hospodaření několika JZD v oblasti a s projektem křížení českého strakatého skotu s plemenem ayrshire. V té době pracoval na pozici hlavního zootechnika JZD Osík ing. Karel Kromí-

Major U 868 - Šampion Slovanské zemědělské výstavy v Praze v r. 1948

TO BYLO SLÁVY 27. PROSINCE 1946. JALOVICE - KRASAVICE- PĚKNĚ UROSTLÁ, TMAVĚ ČERVENÁ STRAKA - BYLA DOBRĚ PŘIPRAVENA K SLAVNOSTNÍMU AKTU. BYLO TO BEZ FANFÁR, ZATO S VĚTŠÍM DUŠEVNÍM NAPĚTÍM VŠECH ZÚČASTNĚNÝCH.

vzpomínal na narození prvního telete po inseminaci MVDr. Šperl

chal, který podporoval myšlenku založení svazu chovatelů. Náš chov 6/1968: „Součástí celostátní zájmové zemědělské organizace, jejíž ustanovení není snad již otázkou příliš dlouhé doby, by měl být také Svaz chovatelů, který by v českých zemích a na Slovensku sdružoval na dobrovolném podkladě chovatele hospodářských zvířat. Této organizaci by byla podřízena plemenářská služba prostřednictvím dnešních plemenářských podniků, které tvoří samostatné jednotky a sdružují chovatele několika okresů se stejnou

V roce 1953 se inseminační stanice přestěhovala do č.p. 80

„JAK JIŽ BYLO UVEDENO, JE SMYSLEM VÝBĚRU OTCŮ I MATEK BÝKŮ DOSÁHNOUT MAXIMÁLNÍ KVALITY PŘÍŠTÍ GENERACE PLEMENÍKŮ. TI PAK BUDOU ODCHOVÁVANI V CENTRÁLNÍCH ODCHOVNÁCH, VE KTERÝCH BUDE PŘEZKOUEŠENA JEJICH RŮSTOVÁ SCHOPNOST. TATO ZKOUŠKA JE JEDNÍM Z HLAVNÍCH OPATŘENÍ PRO ZLEPŠENÍ MASNÉ UŽITKOVOSTI SKOTU. V SOUČASNÉM PŘECHODNÉM OBDOBÍ JSOU ODCHOVNY TEPRVE BUDOVÁNY.“

Z článku Plemenářský program v praxi (Náš chov 6/1970, Ing. J. Mejstnar, Ing. L. Vondrášek-Generální ředitelství SPP-Hradištko).

ŠIROKO DALEKO JE ZNÁMO JZD OSÍK U LITOMYŠLE. PATŘÍ MEZI VYNIKAJÍCÍ DRUŽSTVA JIŽ NĚKOLIK LET, A PROTO OCENĚNÍ, KTERÉHO SE MU LETOS V KVĚTNÝCH DNECH DOSTALO – RUDÝ PRAPOR MINISTERSTVA ZEMĚDĚLSTVÍ – JE ZCELA ZASLOUŽENÉ. BYL TO V OSÍKU OPAVU SLAVNÝ DEN. Úroda 6/1966

ZALOŽENÍ A PROVOZ ODCHOVNY

Pravděpodobně to byly právě úspěchy ve šlechtění i chovu skotu, které vedly v roce 1968 k myšlence založení Ústřední odchovny Osík. Ta vznikla v prostorách bývalé inseminační stanice jako jedna z prvních testačních stanic v tehdejší ČSSR.

Stáje pana Flídra o původní kapacitě 50 míst byly postupně rekonstruovány a v letech 1969 – 1971 zde byla vybudována nová stáj pro dalších 100 býků. Staří plemenní býci byli přestěhováni na jiné inseminační stanice a v Osíku, jako v první odchovně vůbec, začal odchov býků pro celou republiku. Mladí býci byli nakupováni od vybraných plemen

Budování nových stájí

nic z přilehlých okresů a ve stáří jednoho roku byli předváděni k výběru a nabízení v aukcích. Těch se konalo šest do roka. K největšímu rozmachu došlo v 80. a 90. letech 20. století. V roce 1984 byla zahájena rozsáhlá výstavba, jejímž cílem bylo zvýšit kapacitu odchovny. Byly postaveny dvě nové stáje, které se od roku 1987 postupně začaly uvádět do provozu. Slavnostní otevření modernizované odchovny se konalo 14.10.1988. Současně byla odhalena

Předvedení k výběru, 21.8.1974

pamětní deska připomínající 40. výročí od zavedení inseminace. V roce 1989 již bylo pořádáno 12 aukcí za rok a býci byli do odchovny vykupováni z celé republiky. Největší kapacitu měly stáje na Osíku v letech 1988 – 1994, kdy zde bylo k dispozici 420 vazných stání. V té době odchovna obhospodařovala 100 ha zemědělské půdy.

V roce 1995 byla provedena změna v technologii a bylo vytvořeno 88 míst se volným ustájením v kotcích. Po roce 2000 byla kapacita snížena na stávající cca 330 ustajovacích míst v kotcích. V roce 2018 pak byly modernizovány vnitřní prostory jedné ze stájí.

Jak již bylo zmíněno v úvodu článku, měnilo se rovněž vlastnictví odchovny. Ta byla původně samozřejmě provozována státem a později Státním plemenářským podnikem. V porevolučním období, konkrétně v roce 1992, přešla do majetku UNICHOVU a. s., Litomyšl a později (1998) se stala díky sloučení Unichovu se Západočeskou plemenářskou unií

součástí Holdingu Českomoravské plemenářské unie. V letech 2004 až 2017 odchovna patřila holandské společnosti CRV (dříve CZ Delta, spol. s r. o. – dceřiná společnost CR Delta VRV). Ta ji v roce 2017 prodala Družstvu Dolní Újezd, od kterého ji v tomtéž roce odkoupil její současný provozovatel – Natural, spol. s r.o.

Ale zpět k tomu nejdůležitějšímu – funkci a postavení odchovny Osík v systému šlechtění skotu. První zmínku o funkci Osíku jako odchovny nalezneme v časopisu

Býci nabízení v aukci, 15.12.1977

Náš chov 1/1973, kde byl zveřejněn Program nákupních trhů na plemená zvířata na rok 1973. V článku, který vyšel o více než rok později v časopisu Náš chov 6/1974 se dočítáme: „V roce 1973 bylo z odchoven dodáno pro inseminaci 423 býků a odchovny se podílely na domácí produkci býků pro inseminaci z 95,7 %. Při odchovu býčků od narození bylo dosaženo průměrného denního přírůstku 1,116 kg a u býčků vybraných pro inseminaci 1,151 kg. Intenzita selekce v odchovnách činila 52,8 % v roce 1973, což ukazuje na silný selekční tlak.“ Celkově bylo v té době v provozu šest odchoven. O několik let později vychází speciální číslo Našeho chovu 13/1982 s názvem Plemenářství 1979, kde se dovídáme, že průměrný přírůstek v testu na Osíku činil 1174 g při celorepublikovém průměru 1203 g. U býků vybraných do plemenitby pak byl přírůstek v testu na Osíku 1234 g při celorepublikovém

Předvedení býka k výběru při příležitosti slavnostního otevření odchovny

průměru 1223 g. Z celkového počtu 918 býků testovaných v ČSR prošlo 173 kusů odchovem v Osíku. V roce 1983 byla potom ústřední odchovna v Osíku vyhodnocena jako nejlepší. V období od 1.4.1985 do konce roku 1986 dosahovaly denní přírůstky u býčků předvedených k základnímu výběru v odchovně Osík po skončení testu 1255 g a převyšily průměrné denní přírůstky v testu (1195 g) (Náš chov 4/1988). Odchovna v Osíku dlouhodobě patřila a dodnes patří k těm nejúspěšnějším v republice. Odchov býčků masných plemen byl na Osíku zahájen v roce 1992, kdy sem bylo ve spolupráci s tehdejší Svazem masného skotu zakoupeno 35 býčků. První zmínku o Osíku ve vztahu k odchovu býčků masných plemen najdeme v článku „Charolais v Čechách“ ing. Vladimíra Řehounka, který vyšel v časopisu Náš chov 3/1993. Píše se zde: „Všechny krávy se po prvním otelení u nás bonitují lineárním popisem. Nejlepší jsou vybí-

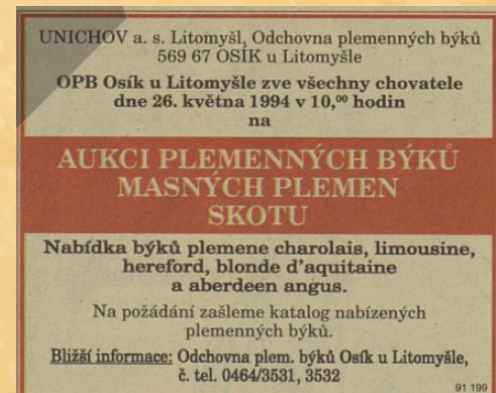
rány jako matky býků. Produkce býčků je směřována do vybraných odchoven (letos odchovna Rokytno-Agrovysočina Žďár a Osík-Unichov Litomyšl). V testu vlastní užitkovosti se předpokládá průměrný přírůstek asi 1500 g. Po skončení testu jsou býci podrobeni výběrovou komisí základnímu výběru k plemenitbě“. Z 35 naskladněných býčků bylo do plemenitby vybráno 22, přičemž průměrný přírůstek v testu činil 1328 g a od narození 1122 g. Býčci, kteří úspěšně prošli základním výběrem, byli prodáni do přirozené plemenitby. V roce 1993 bylo na Osík naskladněno rovněž 191 býčků červenostrakatého a holštýnského plemene, z nichž bylo do inseminace vybráno 72. Průměrný přírůstek v testu byl u těchto býků 1267 g.

„ZA ČSSR A SPP PROCHÁZELO ODCHOVNOU V OSÍKU ROČNĚ PRŮMĚRNĚ 300 PLEMENNÝCH BÝČKŮ KOMBINOVANÝCH A DOJENÝCH PLEMEN“

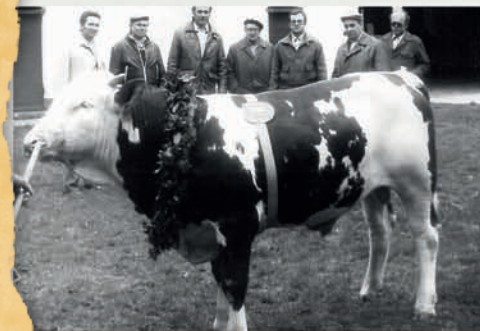
(Ing. Zdeněk Pekař, Náš chov 6/2004)

Testování byli býci plemen hereford, charolais a blonde d'Aquitaine. V následujícím roce bylo naskladněno 40 býčků masných plemen, z nichž bylo do plemenitby vybráno 32. Nově byla zastoupena i plemena limousine a aberdeen angus. V aukci se vyvolávací ceny pohybovaly od 40 do 60 000,- Kč. V tomtéž roce prošel odchovnou v Osíku i první býk plemene belgické modrobílé Cizinec ZBM-169. V roce 2001 pak byly výběry na Osíku neveřejné z důvodu špatné nákazové situace v Evropě.

Mezi první chovatele masných plemen, kteří umístili své býky na OPB Osík, patřili například ing. Řehounek (Choteč), ing. Neumann (Okřešice), ing. Papáček (Kaliště), ŠZP Nový Jičín, VÚZV Uhřetěves. Na OPB Osík odchoválo býky masných plemen celkem 416 chovatelů, nejvíce odchovával pan Cach (Čachnov), a to 213 kusů. Od zahájení testace masných plemen v roce 1991 zde bylo do roku 2018 odchováno více než 4000 býků. Do dnes je zde rovněž realizován odchov býků českého strakatého plemene.

Pozvánka na aukci plemenných býků (1994)

Ověření býka, který jako tisíce prošel OPB Osík

Prostory původní testační stáje

Prostory rekonstruované stáje v roce 2018

Původní venkovní ustájení

Výběhy u testační stáje

VE VÝSLEDKÁCH KONTROLY DĚDIČNOSTI ZA ROK 1966 NALEZNEME MEZI PROVĚŘENÝMI ŽIJÍCÍMI BÝKY PLEMENÍKA ULK KKBY 128-60, PŮVODEM Z OSÍKA: PRŮMĚRNÁ UŽITKOVOST 2557 KG MLÉKA, 3,85 % TUKU, RPH 108,21, PH +0,03.

(Náš chov, 5/1967)